

УКРАЇНА
ВИЩА РАДА ЮСТИЦІЇ
РІШЕННЯ

від 5 квітня 2011 р. № 236/0/15-11

**Про внесення подання
Президентіві України про звільнення
Бондаренка О.В. з посади судді
Святошинського районного суду
м. Києва за порушення присяги**

Вища рада юстиції у складі: Колесниченко В.М. – головуючого, Бондика В.А., Висоцького В.І., Гаврилюка М.І., Завальнюка В.В., Ківалова С.В., Кобилянського М.Г., Кравченка К.Т., Отрош І.О., Сафулька С.Ф., Татькова В.І., Удовиченка О.С., розглянувши пропозицію члена Вищої ради юстиції Висоцького В.І. від 16 серпня 2010 року про внесення подання про звільнення Бондаренка Олега Володимировича з посади судді Святошинського районного суду м. Києва за порушення присяги, внесену за результатами перевірки відомостей, викладених у зверненнях голови правління АКБ «Укрсоцбанк» Тимонькіна Б.В., його першого заступника Папи Д.Ф. від 4 лютого 2010 року та народного депутата України Бондаренка В.В. від 28 квітня 2010 року,

встановила:

Бондаренко Олег Володимирович, ХХХХ року народження, Указом Президента України від 14 квітня 2006 року призначений на посаду судді Святошинського районного суду м. Києва, має четвертий кваліфікаційний клас судді.

9 лютого 2010 року до Вищої ради юстиції надійшло звернення голови правління АКБ «Укрсоцбанк» Тимонькіна Б.В. і його першого заступника

Папи Д.Ф., а 30 квітня 2010 року депутатське звернення народного депутата України Бондаренка В.В., які зазначили, що суддя Святошинського районного суду м. Києва Бондаренко О.В. порушив вимоги чинного законодавства при розгляді справи № 2-878/09 (№ 2-4622/08) за позовом ТОВ «Дарна ЛТД», ТОВ «Мережа супермаркетів електроніки «Домотехніка» до Шкляра Д.М., АКБ «Укрсоцбанк» про визнання недійсними кредитних договорів, іпотечних договорів, договорів поруки.

За результатами перевірки, проведеної на підставі доручення Голови Вищої ради юстиції Колесниченка В.М. від 9 квітня 2010 року № 68/0/4-10, член Вищої ради юстиції Висоцький В.І. 16 серпня 2010 року звернувся з пропозицією про внесення подання про звільнення Бондаренка О.В. з посади судді Святошинського районного суду м. Києва за порушення присяги.

Секція Вищої ради юстиції з питань призначення суддів на посади та звільнення їх з посад дійшла висновку, що в діях судді Бондаренка О.В. наявні ознаки порушення присяги. З огляду на наведене, секція рекомендувала Вищій раді юстиції внести подання Президентові України про звільнення зазначеного судді з посади за порушення присяги.

Вивчивши матеріали перевірки, заслухавши доповідача, врахувавши висновок секції Вищої ради юстиції та пояснення судді Бондаренка О.В., Вища рада юстиції вважає, що вказана пропозиція підлягає задоволенню, з огляду на наступне.

До Святошинського районного суду м. Києва 23 грудня 2008 року надійшов позов ТОВ «Дарна ЛТД», ТОВ «Мережа супермаркетів електроніки «Домотехніка» до Шкляра Д.М., АКБ «Укрсоцбанк» про визнання недійсними кредитних договорів, іпотечних договорів, договорів поруки.

Зі змісту вказаного позову вбачається, що 23 квітня 2007 року між АКБ «Укрсоцбанк» та ТОВ «Дарна ЛТД» було укладено договір про надання невідновлювальної кредитної лінії № 06-10/74 (максимальний ліміт заборгованості – до 10 000 000 доларів США) та іпотечний договір № 04/1-233

(заставна вартість предмета іпотеки – 61 374 215,50 гривень, на день укладення договору сума еквівалентна 12 153 310 доларів США). 24 квітня 2007 року Шкляр Д.М. уклав з ТОВ «Дарна ЛТД» договір поруки з метою виконання зобов'язань ТОВ «Дарна ЛТД» за договором про надання невідновлювальної кредитної лінії № 06-10/74.

4 липня 2007 року між АКБ «Укрсоцбанк» та названим товариством укладено договір про надання невідновлювальної кредитної лінії № 06-10/212 (максимальний ліміт заборгованості – до 11 000 000 доларів США) та іпотечний договір № 04/1-452 (заставна вартість предмета іпотеки – 71 994 315 гривень, на день укладення договору сума еквівалентна 14 256 300 доларів США). 5 липня 2007 року укладено договір поруки між Шкляром Д.М. і ТОВ «Дарна ЛТД» про виконання зобов'язань товариством за договором про надання невідновлювальної кредитної лінії № 06-10/212.

20 серпня 2008 року АКБ «Укрсоцбанк» уклав з ТОВ «Мережа супермаркетів «Домотехніка» генеральний договір № 06-10/251 про здійснення кредитування в розмірі 8 000 000 доларів США та іпотечний договір № 04/1-467 (заставна вартість предмета іпотеки – 46 848 672 гривні, на день укладення договору сума еквівалентна 9 672 283,43 доларів США) з ТОВ «Дарна ЛТД» з метою забезпечення виконання зобов'язань ТОВ «Мережа супермаркетів «Домотехніка» за вказаним генеральним договором. 21 серпня 2008 року Шкляр Д.М. та ТОВ «Мережа супермаркетів «Домотехніка» уклали договір поруки для забезпечення виконання зобов'язань даним товариством за згаданим генеральним договором кредитування.

Позов мотивовано тим, що вказані договори укладені з порушенням норм чинного законодавства України, оскільки, за твердженням позивачів, сторони визначили платіжним засобом виконання зобов'язань іноземну валюту, відмінну від національної грошової одиниці України – гривні.

З названих причин позивачі просили суд визнати всі згадані вище договори недійсними та зобов'язати нотаріуса Київського міського

нотаріального округу виключити записи з державного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, яке перебувало в іпотеці АКБ «Укрсоцбанк».

За результатами розгляду вказаної справи Святошинський районний суд м. Києва (суддя Бондаренко О.В.) 26 травня 2009 року ухвалив рішення про задоволення позовних вимог.

У ході перевірки з'ясовано, що 20 квітня 2010 року апеляційний суд м. Києва постановив ухвалу, якою поновив Чиж Г.М. (цивільній дружині відповідача Шкляра Д.М.) строк на апеляційне оскарження рішення Святошинського районного суду м. Києва від 26 травня 2009 року, відмовив АКБ «Укрсоцбанк» у поновленні строку на апеляційне оскарження зазначеного рішення суду першої інстанції та залишив його апеляційну скаргу без розгляду.

Як зазначено у мотивувальній частині цієї ухвали, доводи АКБ «Укрсоцбанк» про те, що копія наявної в справі довіреності на представництво інтересів банку, видана на ім'я Гіленко А.М., завірена нотаріусом 4 вересня 2009 року, в той час як рішення прийнято Святошинським районним судом м. Києва 26 травня 2009 року, не можуть бути підставою для поновлення строку, оскільки потребують перевірки в порядку, який не передбачений цивільно-процесуальним законодавством. Наведені банком факти є підставою для перегляду рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Відповідно до ухвали Верховного Суду України від 17 травня 2010 року відмовлено АКБ «Укрсоцбанк» у відкритті касаційного провадження у даній справі.

Ухвалою апеляційного суду м. Києва від 23 квітня 2010 року Чиж Г.М. відмовлено у прийнятті апеляційної скарги на рішення Святошинського районного суду м. Києва від 26 травня 2009 року. Ухвала суду мотивована тим, що Чиж Г.М. не має передбаченого статтею 292 Цивільного процесуального кодексу України права на апеляційне оскарження.

Отже, законність рішення, постановленого суддею Бондаренком О.В. у даній справі, по суті не була перевірена ні апеляційною, ні касаційною інстанціями.

Встановлено, що в матеріалах справи № 2-878/09 (а.с. 71, 78, 82, 84, 91) знаходяться судові повістки про виклик до суду учасників судового процесу (Бв-2 від 25 грудня 2008 року, Бв-2 від 26 січня 2009 року, Бв-2 від 25 лютого 2009 року, Бв-2 від 19 березня 2009 року, Бв-2 від 21 квітня 2009 року), хоча за журналом реєстрації вихідної кореспонденції направлення простої кореспонденції за названими вихідними номерами не проводилось. Повідомлення про вручення поштового відправлення цих листів відсутні.

Також з матеріалів справи (а.с. 77, 81, 90) вбачається, що представник позивачів Кацнельсон С.Ю. та один із відповідачів були повідомлені лише про дату судових засідань, призначених судом на 25 лютого, 19 березня та 26 травня 2010 року, що підтверджується відповідними розписками.

Згідно з протоколами попереднього судового засідання від 26 січня та 21 квітня 2009 року вказано, що представник відповідача АКБ «Укрсоцбанк» не з'явилася у судові засідання, хоча належним чином повідомлялася про час і місце розгляду справи.

Щодо судових засідань, призначених на 21 квітня та 26 травня 2009 року, то, як вбачається з матеріалів справи, їх проведення відбувалось без участі представника банку Гіленко А.М., оскільки нею подано до суду дві заяви від 21 квітня 2009 року (вх. № 7841) та від 26 травня 2009 року (вх. № 9254) про заперечення проти позову та прохання розглядати справу за відсутності представника банку. До заяви від 21 квітня 2009 року долучено нотаріально завірнену копію довіреності, наданої Гіленко А.М. головою правління АКБ «Укрсоцбанк» Тимонькіним Б.В., яка посвідчена приватним нотаріусом Саваріною О.С 4 вересня 2009 року за № 3557 (а.с. 85, 86, 92).

Разом з тим, згідно з поясненнями Гіленко А.М. від 22 березня 2010 року (а.с. 201), вона дізналась про існування вказаної судової справи у лютому 2010

року. Крім того, Гіленко А.М. зазначила, що вона не підписувала заяви про заперечення проти позову та прохання розглядати справу за відсутності представника банку (датовані 21 квітня та 26 травня 2009 року), не подавала їх до Святошинського районного суду м. Києва. Зазначена нотаріально завірена копія довіреності, яка міститься в матеріалах справи, не має жодного відношення до учасників цього спору і була подана нею 26 листопада 2009 року до господарського суду м. Києва. Обставини, за яких довіреність потрапила до Святошинського районного суду м. Києва, їй не відомі.

Головним управлінням по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України ініційовано проведення експертизи відносно підписів Гіленко А.М. на заявах від 21 квітня та 26 травня 2009 року.

Згідно з висновком спеціаліста Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України від 23 лютого 2010 року підписи від імені Гіленко А.М. в поданих заявах виконані іншою особою.

Крім того, за даними журналу реєстрації вхідної кореспонденції суду за вхідним номером 7841 зареєстрований адміністративний матеріал Святошинського РУ ГУ МВС України в м. Києві, а за вхідним номером 9254 – адміністративний матеріал стосовно Швець Л.А.

У матеріалах справи відсутні розписки службової особи АКБ «Укрсоцбанк» про одержання судових повісток, що передбачено вимогами статей 74, 76 ЦПК України.

Суддя Бондаренко О.В., належним чином не повідомивши АКБ «Укрсоцбанк» про час і місце проведення судового засідання, фактично позбавив його права на захист свого порушеного права.

У матеріалах справи, хоча і знаходяться судові повістки (листи Бв-2 від 25 грудня 2008 року, Бв-2 від 26 січня 2009 року, Бв-2 від 25 лютого 2009 року, Бв-2 від 19 березня 2009 року, Бв-2 від 21 квітня 2009 року), проте учасникам судового процесу судом вони не направлялись.

Окрім того, заяви від імені представника банку Гіленко А.М. про заперечення проти позову та прохання розглянути справу за відсутності представника банку в журналі реєстрації не реєструвались.

Відповідно до статті 160 Цивільного процесуального кодексу України під час одноособового розгляду справи в суді першої інстанції головує суддя, який розглядає справу. Головуючий керує ходом судового засідання, забезпечує додержання послідовності і порядку вчинення процесуальних дій, здійснення учасниками цивільного процесу їх процесуальних прав і виконання ними обов'язків, спрямовує судовий розгляд на забезпечення повного, всебічного та об'єктивного з'ясування обставин справи, усуваючи із судового розгляду все, що не має істотного значення для вирішення справи.

Як зазначено у Постанові Пленуму Верховного Суду України від 12 червня 2009 року № 2 «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції», перевіряючи явку в судові засідання осіб, які беруть участь у справі, суд установлює, чи повідомлені ті, хто не з'явився, про час і місце судового засідання з дотриманням вимог закону, чи вручені особам, які беруть участь у справі, судові повістки в строк, визначений частиною четвертою статті 74 ЦПК.

Таким чином, суддя Бондаренко О.В. не проконтролював факт належного повідомлення учасників судового процесу про дату і час судових засідань.

Суддею Святошинського районного суду м. Києва Бондаренком О.В. не враховано й ті обставини, що згідно з умовами кредитних договорів спори сторін мають розглядатися у Постійно діючому Третейському суді при Асоціації українських банків, що знаходиться за адресою: м. Київ, вул. М. Раскової, 16 (а.с. 41, 55, 60, 67).

Згідно зі статтею 12 Закону України «Про третейські суди» третейська угода може бути укладена у вигляді третейського застереження в договорі, контракті або у вигляді окремої письмової угоди. Посилання у договорі, контракті на документ, який містить умову про третейський розгляд спору, є

третейською угодою за умови, що договір укладений у письмовій формі і це посилання є таким, що робить третейську угоду частиною договору.

Таким чином, аналізуючи зміст договорів та норми Закону України «Про третейські суди», можна зробити висновок, що вказані спори мали розглядатись третейським судом.

Відповідно до частини п'ятої статті 130 Цивільного процесуального кодексу України, якщо між сторонами укладено договір про передачу спору на вирішення третейського суду, суд постановляє ухвалу про залишення заяви без розгляду.

Визнаючи кредитні та іпотечні договори недійсними, суддя Святошинського районного суду м. Києва Бондаренко О.В. у рішенні від 26 травня 2009 року зазначив, що надання грошових коштів в іноземній валюті є валютною операцією, а позивачі ліцензій на проведення валютних операцій не отримували.

Слід зазначити, що відповідно до статті 638 Цивільного кодексу України договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди за всіма істотними умовами договору. З матеріалів справи вбачається, що сторони кредитних договорів досягли згоди щодо всіх істотних умов кредитного договору – мети, суми, строку кредиту, умов і порядку його видачі та погашення, забезпеченості, відсоткової ставки, порядку плати за кредит, прав та відповідальності сторін щодо видачі та погашення кредиту.

Надання кредиту в іноземній валюті резидентам України також не заборонено законодавством України. Так, згідно із положеннями статті 2 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19 лютого 1993 року № 15-93, резиденти і нерезиденти мають право бути власниками валютних цінностей, що знаходяться на території України. Резиденти мають право бути власниками також валютних цінностей, що знаходяться за межами України, крім випадків, передбачених законодавчими актами України. Відповідно до підпункту «в»

пункту 4 статті 5 зазначеного Декрету, індивідуальної ліцензії потребують операції по наданню та одержанню резидентами кредитів в іноземній валюті, якщо терміни та суми таких кредитів перевищують встановлені законодавством межі.

На даний час вимоги або будь-які обмеження відносно ліміту сум та строків надання і одержання кредитів в іноземній валюті законодавством не встановлені, тому здійснення резидентами операцій по отриманню або наданню кредитів в іноземній валюті не потребують індивідуальної ліцензії НБУ.

Згідно з пунктом 1 глави 3 розділу II Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою, затвердженого постановою Правління НБУ від 10 серпня 2005 року № 281, резиденти мають право купувати, обмінювати іноземну валюту з метою виконання зобов'язань (у тому числі власних операцій суб'єкта ринку) за кредитними операціями та платежами за цими операціями (проценти, комісійні винагороди, неустойки тощо) в іноземній валюті.

Згідно з частинами першою, другою, четвертою статті 5 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» Національний банк України видає індивідуальні та генеральні ліцензії на здійснення валютних операцій, які підпадають під режим ліцензування згідно з цим Декретом; генеральні ліцензії видаються комерційним банкам та іншим фінансовим установам України національному оператору поштового зв'язку на здійснення валютних операцій, що не потребують індивідуальної ліцензії, на весь період дії режиму валютного регулювання; індивідуальні ліцензії видаються резидентам і нерезидентам на здійснення разової валютної операції на період, необхідний для здійснення такої операції.

Банківською ліцензією № 5 від 29 грудня 2001 року, виданою Національним банком України, АКБ «Укрсоцбанк» надано право здійснювати банківські операції, визначені частиною першою та пунктами 5–11 частини

другої статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність». Також АКБ «Укрсоцбанк» має письмовий дозвіл Національного банку України № 5–3 від 21.09.2009 року на право здійснення операцій, визначених пунктами 1–4 частини другої та частиною четвертою статті 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» згідно з додатком до цього дозволу, в тому числі має право здійснювати й операції з валютними цінностями (а.с. 136–138).

Викладене вище свідчить, що чинним законодавством України передбачена можливість здійснення розрахунків в іноземній валюті при одержанні комерційного чи банківського кредиту в іноземній валюті і його погашенні.

Отже, визначення зобов'язань сторін у кредитному договорі щодо валютного кредиту, валюти процентів за кредитом не суперечить чинному законодавству України. Аналіз кредитних договорів свідчить, що між сторонами була досягнута згода про надання та повернення кредиту в іноземній валюті – в доларах США.

Встановлено, що результатом ухвалення суддею Бондаренком О.В. згаданого рішення від 26 травня 2009 року стало відчуження третім особам заставного майна, яке було передано в іпотеку АКБ «Укрсоцбанк» та було забезпеченням погашення кредитної заборгованості. Дане нерухоме майно передано новими власниками в іпотеку іншим юридичним особам.

У своїх письмових поясненнях, які надійшли на адресу Вищої ради юстиції 1 вересня 2010 року, суддя Бондаренко О.В. зазначив, що фіксування судового процесу технічними засобами судом не здійснювалось через зайнятість залів, в яких перебуває відповідна апаратура, а рішення у даній цивільній справі було винесено ним законно та обґрунтовано. Також повідомив, що працівник апарату суду зобов'язаний перевіряти статус особи, яка подає документи до канцелярії суду, а суддя їх лише приймає та долучає до матеріалів справи.

Разом з тим, пояснення судді Бондаренка О.В. не спростовують допущених ним порушень норм чинного законодавства.

Відповідно до статей 6, 10 Закону України «Про статус суддів» (який був чинним на час розгляду вказаних справ суддею Бондаренком О.В.) судді зобов'язані при здійсненні правосуддя додержуватися Конституції та законів України, забезпечувати повний, всебічний та об'єктивний розгляд судових справ, не допускати вчинків і будь-яких дій, що порочать звання судді та можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності. Присяга судді також вимагає від них чесно й сумлінно виконувати обов'язки судді, здійснювати правосуддя, підкоряючись тільки закону, бути об'єктивними і справедливими.

Вища рада юстиції дійшла висновку, що допущені суддею Бондаренком О.В. порушення вимог закону порочать звання судді, викликають сумнів у його об'єктивності та неупередженості і є підставою для внесення подання про звільнення його з посади за порушення присяги.

Вища рада юстиції, керуючись статтями 27, 30, 32 Закону України «Про Вищу раду юстиції», підпунктом «а» пункту 7 § 3 Глави 2 Розділу I, § 2.2 Глави 1 Розділу II Регламенту Вищої ради юстиції,

вирішила:

внести подання Президентові України про звільнення Бондаренка Олега Володимировича з посади судді Святошинського районного суду м. Києва за порушення присяги.

Голова Вищої ради юстиції

В.М. Колесниченко